

GLASUL BISERICII

REVISTA OFICIALĂ A MITROPOLIEI
MUNTENIEI ȘI DOBROGEI

ANUL LXXVIII, NR. 10-12,
OCTOMBRIE - DECEMBRIE 2019

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Președinte: † PF DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române
Vicepreședinți: † ÎPS NIFON al Târgoviștei; † ÎPS TEODOSIE al Tomisului;
† ÎPS CALINIC al Argeșului și Muscelului; † ÎPS CIPRIAN al Buzăului și Vrancei;
† ÎPS CASIAN al Dunării de Jos; † PS VINCENTIU al Sloboziei și Călărașilor;
† PS GALACTION al Alexandriei și Teleormanului; † PS AMBROZIE al Giurgiului;
† PS VISARION al Tulcii; † PS TIMOTEI Prahoveanul, Episcop-vicar al
Arhiepiscopiei Bucureștilor.

CONSILIUL ȘTIINȚIFIC:

Pr. Prof. Dr. Emanoil BĂBUȘ (București), Pr. Prof. Dr. Daniel BENGA (München),
Pr. Prof. Dr. Nicolae CHIFĂR (Sibiu), Pr. Prof. Dr. Dr.h.c. Viorel IONIȚĂ (Geneva),
Conf. Dr. Adrian LEMENI (București), Pr. Assoc. Prof. Ioan MOGA (Viena),
Pr. Prof. Dr. Vasile STANCIU (Cluj-Napoca), Pr. Prof. Dr. Ioan-Cristinel TEȘU (Iași),
Pr. Conf. Dr. Patriciu VLAICU (Cluj-Napoca).

REDACȚIA:

Preot Mihail-Simion SĂSĂUJAN, editor coordonator;
Preot Dumitru Sorin STOIAN, redactor responsabil;
Constantin GORDON, redactor;
Mihai MEHEDIN, tehnoredactor.

Concepție grafică și copertă: Preot Laurențiu DRĂGHICENOIU.

București, Intrarea Miron Cristea, nr. 9, sector 4
Tel. 0729.90.30.30
redactia@glasulbisericii.ro
www.glasulbisericii.ro

ISSN: 1013-6789

Revistă indexată CEEOL (*Central and Eastern European Online Library*).

CUPRINS

EDITORIAL

- † DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române
*2019 – Anul comemorativ al Patriarhilor Nicodim
Munteanu și Iustin Moisescu și al traducătorilor de cărți
bisericești în Patriarhia Română* 9

PASTORALE

- † DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române
*Pastorală la Praznicul Nașterii
Mântuitorului nostru Iisus Hristos – 2019* 23
- † NIFON, Arhiepiscopul Târgoviștei și Mitropolit onorific
*Pastorală la Praznicul Nașterii
Mântuitorului nostru Iisus Hristos – 2019* 31
- † TEODOSIE, Arhiepiscopul Tomisului
*Pastorală la Praznicul Nașterii
Mântuitorului nostru Iisus Hristos – 2019* 39
- † CALINIC, Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului
*Pastorală la Praznicul Nașterii
Mântuitorului nostru Iisus Hristos – 2019* 47
- † CIPRIAN, Arhiepiscopul Buzăului și Vrancei
*Pastorală la Praznicul Nașterii
Mântuitorului nostru Iisus Hristos – 2019* 53
- † CASIAN, Arhiepiscopul Dunării de Jos
*Pastorală la Praznicul Nașterii
Mântuitorului nostru Iisus Hristos – 2019* 65

† VINCENTIU, Episcopul Sloboziei și Călărașilor	
<i>Pastorală la Praznicul Nașterii</i>	
<i>Mântuitorului nostru Iisus Hristos – 2019</i>	75
† GALACTION, Episcopul Alexandriei și Teleormanului	
<i>Pastorală la Praznicul Nașterii</i>	
<i>Mântuitorului nostru Iisus Hristos – 2019</i>	83
† AMBROZIE, Episcopul Giurgiului	
<i>Pastorală la Praznicul Nașterii</i>	
<i>Mântuitorului nostru Iisus Hristos – 2019</i>	93
† VISARION, Episcopul Tulcii	
<i>Pastorală la Praznicul Nașterii</i>	
<i>Mântuitorului nostru Iisus Hristos – 2019</i>	107

OMILETICE

Preot Felix NECULAI	
<i>Sfânta Parascheva,</i>	
<i>floarea duhovnicească a Ortodoxiei</i>	115
Preot Cristian STAVRIU	
<i>Predică la Duminica a XXVII-a după Rusalii</i>	
<i>(Tămăduirea femeii gârbove)</i>	125
Bogdan TĂTARU-CAZABAN	
<i>Predică la Duminica dinaintea Nașterii Domnului</i>	
<i>(a Sfinților Părinți după trup ai Domnului)</i>	133

ARTICOLE ȘI STUDII

Dr. Silviu-Constantin NEDELCU, Preot Mihai PÎTIU	
<i>Aspecte mai puțin cunoscute din biografia</i>	
<i>Patriarhului Nicodim Munteanu (1864-1948):</i>	
<i>textele semnate de acesta în revista</i>	

- „Mitropolia Moldovei” în anul 1935,
în calitate de Mitropolit al Moldovei 145
- Drd. Radu UNGUREANU
*Duminica Antipasha în care prăznuim pipăirea
coastei Domnului de către Sfântul Apostol Toma.
O abordare biblico-liturgică* 171
- 2019 – ANUL COMEMORATIV AL PATRIARHILOR
NICODIM MUNTEANU ȘI IUSTIN MOISESCU
ȘI AL TRADUCĂTORILOR DE CĂRȚI BISERICEȘTI
ÎN PATRIARHIA ROMÂNĂ**
- Lucrările Conferinței pastoral-misionare semestriale
de toamnă a clericilor din Arhiepiscopia Bucureștilor,
cu tema „2019 – Anul comemorativ al Patriarhilor
Nicodim Munteanu și Iustin Moiescu
și al traducătorilor de cărți bisericești
în Patriarhia Română”* 203
- Preot prof. dr. Mihail-Simion SĂSĂUJAN
*Patriarhul Nicodim Munteanu (1939-1948):
înțelept păstor al Bisericii Ortodoxe Române
în vremuri tulburi ale istoriei României* 207
- Preot prof. dr. Constantin PREDĂ
*Patriarhul Iustin Moiescu (1977-1986):
erudit teolog și promotor al traducerilor
de texte patristice în limba română* 225
- Arhim. dr. Policarp CHIȚULESCU
*Lumina cuvântului pentru cei mulți.
Traducători din Țara Românească și operele lor* 249

**Aspecte mai puțin cunoscute din biografia
Patriarhului Nicodim Munteanu
(1864-1948): textele semnate de acesta
în revista „Mitropolia Moldovei” în anul
1935, în calitate de Mitropolit al Moldovei**

*Dr. Silviu-Constantin NEDELICU
Preot Mihai PÎTIU*

Rezumat: Nicodim Munteanu a fost al doilea patriarh al Bisericii Ortodoxe Române și l-a succedat pe Patriarhul Miron Cristea (1925-1939), cârmuind vreme de nouă ani, din 1939 până la moartea sa, în anul 1948. După moartea Mitropolitului Pimen Georgescu (1853-1934), scaunul de mitropolit al Moldovei a fost declarat vacant, fiind stabilite alegeri pentru ziua de 23 ianuarie 1935. Mitropolitul Nicodim a obținut 103 voturi din totalul de 156, fiind desemnat mitropolit al Moldovei. În ziua de 30 ianuarie 1935 a urmat investitura regală la Palatul Regal, iar instalarea sa oficială în „capitala” Moldovei, orașul Iași, a avut loc în ziua de 3 februarie 1935, în prezența Patriarhului Miron Cristea, a Mitropolitului Nicolae Bălan al Ardealului, a Episcopului Visarion Puiu de Bălți, a ministrului Cultelor, Domnul Alexandru Lapedatu, a primarului orașului Iași, Domnul Osvald Racovitză, ș.a. După ce a fost ales mitropolit al Moldovei, Nicodim Munteanu, având o bogată activitate de scriitor și traducător, a continuat și mai departe să

scrie, primele sale texte regăsindu-se în paginile revistei *Mitropolia Moldovei*. Mitropolitul Nicodim a publicat în această revistă, de la nr. 3 (martie 1935) până la nr. 12 (decembrie 1935), un total de 13 texte. Aceste texte pot fi împărțite în mai multe categorii: 1) scrisori pastorale; 2) cuvântări ocazionale; 3) urări (de Paști, Crăciun și Anul Nou); 4) documente oficiale (circulare și decizii mitropolitane).

Cuvinte cheie: Patriarhul Nicodim Munteanu, Mitropolitul Pimen Georgescu, Mitropolia Moldovei și Sucevei, Iași, Biserica Ortodoxă Română.

Introducere

Patriarhul Nicodim Munteanu a fost al doilea Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române și i-a succedat Patriarhului Miron Cristea (1925-1939), fiind întronizat după moartea acestuia și cărmuind vreme de nouă ani, din 1939 până la moarte, în anul 1948.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a declarat 2019 *Anul omagial al satului românesc (al preoților, învățătorilor și primarilor gospodari) și Anul comemorativ al patriarhilor Nicodim Munteanu și Iustin Moisescu și al traducătorilor de cărți bisericești*¹. Proclamarea anului omagial a avut loc în ziua de 1 ianuarie 2019 în Catedrala Patriarhală din București; „după slujbă, Episcopul vicar patriarhal Varlaam Ploieșteanul, Secretarul Sfântului Sinod, a citit Actul de proclamare a Anului omagial și comemorativ 2019”².

În acest sens au apărut de-a lungul anilor mai multe lucrări și teze de doctorat cu privire la viața și activitatea Patriarhului Nicodim Munteanu, dintre care pot fi amintite:

- Pr. Mihai BISTRICEANU, *Viața și activitatea Patriarhului Nicodim*, Iași, Ed. Trinitas, 2007;
- Pr. prof. Irinel GRIGORE, *Opera Patriarhului Nicodim Munteanu – izvor de formare morală și religioasă* [resursă electronică], Brăila, Editura Sfântul Ierarh Nicolae, 2011;

¹ Gheorghe ANGHEL, *Ce hotărâri au adoptat ierarhii români reuniți în sinod?*, <<https://basilica.ro/ce-hotarari-au-adoptat-ierarhii-romani-reuniti-in-sinod/>>, 24.09.2019.

² Actul de proclamare poate fi citit integral aici: <<https://basilica.ro/actul-de-proclamare-a-anului-omagial-si-comemorativ-2019/>>, 24.09.2019.

- Romeo NEGREA, *Relațiile Bisericești și Stat în timpul Patriarhului Nicodim Munteanu 1939-1948* [teză de doctorat], București, Universitatea din București, Facultatea de Istorie, 2012;
- *Patriarhul Nicodim Munteanu. Un mărturisitor al Luminii în vremuri întunecate*, București, Ed. Basilica, 2019³.

În ceea ce privește articolele și studiile scrise despre Patriarhul Nicodim în *Ziarul Lumina*, cât și în *Lumina de duminică. Săptămânal de spiritualitate și atitudine creștină*, la o simplă căutare pe versiunea online a ziarului rezultă 707 texte conținând subiectul „patriarhul nicodim”⁴ și 406 texte cu subiectul „nicodim munteanu”⁵. Dat fiind numărul mare de articole, nu ne vom referi la acestea, ci doar asupra unui studiu care tratează textele publicate în presa bisericească de Patriarhul Nicodim: Silviu-Constantin NEDELICU, „O analiză a pastoralelor trimise de Preafericitul Părinte Patriarh Nicodim Munteanu între anii 1945-1948”, *Glasul Bisericii*, LXX (2011), 1-6, pp. 141-153.

Astfel, revenind la subiectul cercetării de față⁶, am structurat lucrarea noastră în următoarele părți: 1) O scurtă biografie a Patriarhului Nicodim Munteanu (1864-1948); 2) Alegerea sa ca mitropolit al Moldovei (23 ianuarie 1935); 3) Textele semnate de acesta în revista „Mitropolia Moldovei” în anul 1935, în calitate de Mitropolit al Moldovei.

1. O scurtă biografie a Patriarhului Nicodim Munteanu (1864-1948)

Există mai multe reviste și cărți bisericești unde a fost tratată viața și opera Patriarhului Nicodim, însă, pentru că acest aspect nu

³ Cartea reprezintă o culegere de articole scrise de mai mulți autori despre Patriarhul Nicodim Munteanu. Cuprinsul acesteia poate fi consultat aici: <<https://www.librariacartorbisericesti.ro/wp-content/uploads/Patriarhul-Nicodim-Munteanu-un-m%C4%83rturisitor-al-Luminii-%C3%AEn-vremuri-%C3%AEntunecate.pdf>>, 24 septembrie 2019.

⁴ <<https://ziarullumina.ro/search/patriarhul-nicodim.html>>, 24 septembrie 2019.

⁵ <<https://ziarullumina.ro/search/nicodim-munteanu.html>>, 24 septembrie 2019.

⁶ Trebuie menționat de la început faptul că acest studiu nu are pretenția și nu-și propune a fi unul exhaustiv, urmând a fi îmbunătățit, în funcție de literatura de specialitate care va fi identificată ulterior.

face obiectul cercetării noastre, ne-am rezumat doar la două lucrări mai importante, ce-i au ca autori pe Părintele Profesor Acad. Mircea Păcurariu de la Sibiu și pe Părintele Profesor Alexandru Moraru de la Cluj.

În *Dicționarul Teologilor Români*, Părintele Profesor Acad. Mircea Păcurariu îl prezintă astfel pe Patriarhul Nicodim:

„N. 6 dec. 1864, în Pipirig, jud. Neamț, † 27 febr. 1948, în București. Studii la Seminarul «Veniamin» din Iași (1882-1890), apoi la Academia Duhovnicească din Kiev (1890-1895, cu licență în 1895). Tuns în monahism la mănăstirea Neamț, sub numele de Nicodim (1894), hirotonit ierodiacon la Iași (1894), ieromonah în 1896; predicator la catedrala mitropolitană din Iași (1895), hirotesit arhimandrit și numit vicar al Mitropoliei Moldovei (1898-1902), apoi vicar al Episcopiei Dunării de Jos (1902-1909) și director al Seminarului «Sf. Andrei» din Galați (1908-1909), arhieru-vicar al Mitropoliei Moldovei, cu titlul «Băcăoanul» (1909). La 18 febr. 1912 ales episcop de Huși (însăunat la 3 mart. 1912); locțiitor de arhiepiscop al Chișinăului și Hotinului (iun. 1918 – dec. 1919). Retras din scaunul de la Huși la 31 dec. 1923, fiind apoi stareț al mănăstirii Neamț (1924-1935). La 23 ian. 1935 ales mitropolit al Moldovei (însăunat la 4 febr. 1935). Ca stareț, a înființat un seminar monahal la Neamț (1925-1928) – mutat apoi la Cernica – și o școală pentru frații de mănăstire (1928-1937), mai târziu un seminar de muzică bisericească (1937); ca mitropolit, a ridicat, tot la Neamț, palatul mitropolitan și actuala clădire a Seminarului Teologic; în tipografia reutilată de la Neamț s-au imprimat peste o sută de lucrări. La 30 iun. 1939 a fost ales patriarh al Bisericii Ortodoxe Române (însăunat la 5 iul.), păstorind până la moarte. Membru de onoare al Academiei Române (5 oct. 1918), «doctor honoris causa» al Facultății de Teologie din Cernăuți (1920). În 1917 delegat de Sf. Sinod la Marele Sobor de la Moscova, care a hotărât reînființarea Patriarhiei Ortodoxe Ruse; în toamna anului 1946 a condus o delegație sinodală română într-o vizită la Moscova. Este unul dintre traducătorii Bibliei românești; a tradus și a prelucrat din rusește peste o sută de lucrări teologice, cărți de predici sau broșuri religioase (după arhiepiscopii Sergiu al Vladimirului

și Inocențiu al Odesei, preoții Constantin Stratilatov, Grigore Petrov și Serghie Cetfericov, profesorul A. P. Lopuhin, Lev Tolstoi, teologul englez F. V. Farrar – tot din limba rusă ș.a.); câteva lucrări teologice originale, mai ales de zidire sufletească pentru credincioși, cuvântări, pastorale, cărți de rugăciuni ș.a.”⁷.

În *Dicționarul Ierarhilor Români* există un medalion închinat Patriarhului Nicodim⁸, care reia informațiile cuprinse detaliate mai sus, motiv pentru care nu îl vom mai reda aici.

Așa cum spuneam anterior, întrucât biografia Patriarhului Nicodim nu face obiectul cercetării de față, ne-am rezumat doar la aceste două descrieri mai noi, pe care le considerăm a fi de referință.

2. Alegerea sa ca mitropolit al Moldovei (23 ianuarie 1935)

Din cele arătate mai sus, reținem o etapă importantă a vieții sale care ne interesează în mod deosebit, și anume: alegerea sa ca mitropolit al Moldovei⁹.

Mitropolitul Moldovei din vremea aceea, Pimen Georgescu¹⁰, cu puțin timp înainte de a muri, le spusese colaboratorilor săi: „Mă duc pentru două, trei săptămâni să mă odihnesc la Provița. Îmi recomandă medicul curant acest repaos. Am nevoie de aer și liniște și acest lucru nu-l pot afla decât în satul meu natal, între ai mei”¹¹.

Însă n-a mai apucat să își pună gândul în faptă, deoarece a murit la București în data de 12 noiembrie 1934¹². Funeraliile au avut loc

⁷ Pr. prof. dr. Mircea PĂCURARIU, *Dicționarul Teologilor Români*, Sibiu, Ed. Andreiana, ³2014, pp. 432-433. În continuare sunt prezentate lucrările și traducerile sale, la paginile 433-434.

⁸ Pr. A. MORARU, *Dicționarul ierarhilor români și străini...*, pp. 304-305. Opera acestuia este prezentată la paginile 305-307.

⁹ Pentru activitatea Mitropolitului Nicodim al Moldovei, vezi: Pr. prof. Mircea PĂCURARIU, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. III, Iași, Ed. Trinitas, ³2008, pp. 378-380.

¹⁰ S-a născut în localitatea Provița (jud. Prahova), pe 12 octombrie 1853. A fost Episcop al Dunării de Jos între anii 1902-1909 și Mitropolit al Moldovei și Sucevei între anii 1909-1934.

¹¹ [REDAȚIA], „Moartea I.P.S. Mitropolit Pimen”, *Mitropolia Moldovei*, X (1934), 11, p. 409.

¹² [REDAȚIA], „Moartea I. P. S. Mitropolit Pimen”, p. 411.

în ziua de 16 noiembrie 1934, trupul său fiind înmormântat în satul natal, Provița¹³. La înmormântare au participat membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în frunte cu Patriarhul Miron, reprezentanți ai Palatului Regal, miniștri, oameni politici, profesori de teologie, membrii familiei ș.a.¹⁴.

După moartea sa, scaunul de mitropolit al Moldovei a fost declarat vacant, fiind stabilite alegeri în data de 23 ianuarie 1935¹⁵.

După întrunirea colegiului electoral s-a început votarea; „primul care a votat este I.P.S. Patriarh Miron Cristea, iar al doilea I.P.S. Nicolae Bălan, mitropolitul Ardealului”¹⁶. În total au fost „156 de buletine”¹⁷.

Patriarhul Miron l-a invitat apoi pe Mitropolitul Nicolae Bălan al Ardealului să numere voturile, fiind nominalizați următorii:

„Părintele Nicodem 103 voturi; Episcopul Cozma al Dunării de Jos 18 voturi; Visarion Puiu al Bălților 21 voturi; Nifon al Hușilor 4 voturi; Grigore Comșa al Aradului 1 vot; Lucian Triteanu 1 vot; Opt voturi au fost nule”¹⁸.

Astfel, a fost declarat ales ca mitropolit al Moldovei Episcopul Nicodim, iar Mitropolitul Nicolae Bălan i-a făcut următoarea urare:

„Astăzi am îndeplinit un act care are aprobarea întregii suflări ortodoxe din țară. Am îndeplinit un act care are aprobarea Celui de sus, dela Care cer binecuvântarea asupra noului ales, cât și asupra membrilor congresului național-bisericesc care au hotărât alegerea. Rog pe bunul Dumnezeu să binecuvinteze și să păstreze ani mulți pe I.P.S.S. Mitropolitul Nicodem pentru a desăvârși opera predecesorilor lui. Să trăiești ani mulți și fericiți”¹⁹.

¹³ [REDACȚIA], „Funeraliile Mitropolitului Pimen”, *Mitropolia Moldovei*, X (1934), 11, p. 412.

¹⁴ Pentru mai multe detalii privind funeraliile Mitropolitului Pimen Georgescu, vezi: [REDACȚIA], „Funeraliile Mitropolitului Pimen”, pp. 412-413.

¹⁵ [„MITROPOLIA MOLDOVEI”], „Alegerea I.P.S. Mitropolit Nicodem pe scaunul Mitropoliei Moldovei și Sucevei”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 1-2, p. 5.

¹⁶ [„MITROPOLIA MOLDOVEI”], „Alegerea I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, p. 7.

¹⁷ [„MITROPOLIA MOLDOVEI”], „Alegerea I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, p. 7.

¹⁸ [„MITROPOLIA MOLDOVEI”], „Alegerea I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, p. 7.

¹⁹ [„MITROPOLIA MOLDOVEI”], „Alegerea I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, p. 8.

După aceea, Mitropolitul Nicodim a ținut o cuvântare în fața Congresului Național Bisericesc, din care reținem următoarele:

„Vacantarea scaunului metropolitan al Moldovei și ocuparea acestui scaun printr'un nou titular a stârnit o vie mișcare, care a cuprins nu numai eparhia văduvită, ci și toată țara, și nu numai anumite pături, ci toate straturile societății noastre românești [...]. Dar mișcarea aceasta a avut o lature jenantă pentru mine. În ea a fost amestecat numele meu și rostit cu dragoste pe văile și plaiurile munților, prin târguri și prin sate, ca și în capitala eparhiei, în Iași. Aceasta a fost jenant pentru mine, fiindcă nu știu să fi făcut așa lucruri mari, prin care să fi meritat asta [...]. Mișcarea a fost jenantă pentru mine și din alt punct de vedere. Cei de departe, cari nu mă cunosc, vor fi socotit, că mișcarea a pornit dela mine; eu voi fi alergat în toate părțile, voi fi cerșit. Ei bine, rog să se ridice careva din această incintă și să arate că eu, măcar prin jumătate de cuvânt, am cerșitorit această vrednicie. [...] Dacă-mi arunc ochii asupra Eparhiei la care mă trimiteți, <o> văd așa de minunat ilustrată în trecutul ei prin figuri mărețe de ierarhi străluciți: [...] pe Iosif II, desăvârșitorul operilor lui Veniamin, care, pentru viața lui curată și pentru practicarea măreață a cărții creștine, a fost numit «cel sfânt» [...]. Să mă compar eu cu toți aceștia?! [...]. Toate acestea mă fac să mă plec cu smerenie, să trec peste părerile mele despre mine însumi și să răspund, cum cere buna cuviință: Iată, mă supun chemării²⁰ voastre și mă duc unde mă trimiteți. Dar am și eu o smerită rugare către d-voastră și anume: ca dragostea ce mi-o arătați aicea să mă urmeze și acolo. [...]. Cu aceste mărturisiri sincere, viu acum să vă mulțumesc tuturor, pentru încrederea cu care m-ați cinstit [...]. Mulțămesc I.P.S. Patriarh, Președintele Sf. Sinod, și întreg Sf. Sinod care, prin alegerea de astăzi, m'a cooptat printre membrii săi. Mulțămesc înaltului Guvern pentru că a binevoit să accepte candidatura mea. Și, din toată inima, strig: să trăiască I.P.S. Patriarh și înaltele foruri bisericești de sub înalta sa Prezidenție! Să trăiască Majestatea Sa Regele mulți ani glorioși pentru binele Patriei! Să trăiască România, scumpa noastră patrie,

²⁰ În text apare *chiamării*.

și să înflorească pururea într'însa Sf. Biserică Ortodoxă, cea de Dumnezeu întemeiată!”²¹.

După cuvântarea Mitropolitului Nicodim, „I.P.S. Patriarh Miron a binecuvântat pe noul ales”²², iar congresul a fost declarat închis.

În ziua de 30 ianuarie 1935 a urmat investitura regală, unde au luat cuvântul Mitropolitul Nicodim al Moldovei și Regele Carol al II-lea²³. Din discursul Regelui Carol al II-lea reținem câteva cuvinte pe care acesta i le adresează Mitropolitului Nicodim:

„Încredințându-ți astăzi cârja arhiepiscopală a Moldovei, te așezi pe Scaunul Mitropoliei care a fost cinstit de atâtea fețe de seamă ale Bisericii noastre, care au făcut fala neamului [...]. Dar câte figuri uriașe ale trecutului nostru cultural au cinstit Scaunul ce-l ocupi azi: Dosofteiu, primul nostru poet; Paisie, care a făcut așa de mult pentru biserica noastră și acela al cărui nume va rămâne veșnic legat de luptele pentru ridicarea neamului, Veniamin Costache, luminos reprezentant al acelei generații de patrioți dela începutul veacului trecut. Și în această înșiruire nu putem uita pe acela pe care ești chemat a-l înlocui, pe Pimen, mitropolitul războiului, mitropolitul întregirii neamului. Iată-ți înaintașii pe care ești chemat, prin votul congresului național bisericesc, a le duce opera mai departe”²⁴.

Instalarea sa oficială în Iași, „capitala” Moldovei, a avut loc în ziua de 3 februarie 1935²⁵, în prezența Patriarhului Miron Cristea, a Mitropolitului Nicolae Bălan al Ardealului, a Episcopului Visarion Puiu de Bălți, a Ministrului Cultelor, Domnul Alexandru Lapedatu, a primarului orașului Iași, Domnul Osvald Racovitza, ș.a.²⁶.

²¹ [„MITROPOLIA MOLDOVEI”], „Alegerea I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, pp. 8-11.

²² [„MITROPOLIA MOLDOVEI”], „Alegerea I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, p. 12.

²³ [„MITROPOLIA MOLDOVEI”], „Investitura regală a I.P.S. Mitropolit Nicodem”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 1-2, pp. 13-19.

²⁴ [„MITROPOLIA MOLDOVEI”], „Investitura regală...”, p. 16.

²⁵ Pentru mai multe detalii, vezi: [„MITROPOLIA MOLDOVEI”], „Solemnitatea instalării I.P.S. Mitropolit Nicodem în scaunul de Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Sucevei”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 1-2, pp. 20-39.

²⁶ [„MITROPOLIA MOLDOVEI”], „Solemnitatea instalării...”, pp. 20-39.

3. *Textele semnate de Nicodim Munteanu în revista Mitropolia Moldovei în anul 1935, în calitate de Mitropolit al Moldovei*

Nicodim Munteanu, având o bogată activitate de scriitor și traducător, a continuat să scrie și după ce a fost ales mitropolit al Moldovei, primele sale texte după instalarea la Iași regăsindu-se în paginile revistei *Mitropolia Moldovei*.

Această revistă apărea din anul 1925 și era buletinul oficial sau, așa cum se intitula în anul 1935, *Foaia oficială a Arhiepiscopiei Iașilor*²⁷. A avea o apariție lunară și se afla sub conducerea secției culturale a Consiliului Eparhial.

Mitropolitul Nicodim a publicat în revista *Mitropolia Moldovei*, în anul 1935, de la nr. 3 (martie) până la nr. 12 (decembrie), un total de 13 texte, redată mai jos în ordine cronologică:

1) † NICODEM, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, „Pastorala I.P.S. Mitropolit Nicodem la intrarea în Mitropolia Moldovei și Sucevei”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 3, pp. 58-63;

2) Mitropolit † NICODEM, Pr. Const. NONEA, „Organizarea serviciului de colportaj. Circulară către toate parohiile din cuprinsul Arhiepiscopiei Iașilor No. 3200, 3 Aprilie 1935”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 3, pp. 71-74;

3) † NICODEM, Arhiepiscop și Mitropolit, „Urări I. P. S. Mitropolit Nicodem adresate preoțimei și credincioșilor cu prilejul Sfințelor Paști”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 4, p. 90;

4) Mitropolit † NICODEM, „Cuvântarea I. P. S. Mitropolit Nicodem ținută în catedrala mitropolitană, cu prilejul aducerii osemintelor Domnitorului Dimitrie Cantemir la Iași”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 7-8, pp. 186-192;

5) Mitropolit † NICODEM, Pr. Const. NONEA, „Pentru respectarea repausului Duminical”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 10, pp. 294-295;

6) Mitropolit † NICODEM, „Cuvântarea I. P. S. Mitropolit Nicodem ținută la instalarea noului Mitropolit al Bucovinei”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 11, pp. 310-315;

²⁷ Pentru mai multe informații cu privire la istoricul acestei reviste, vezi: <<https://teologiesiviata.ro/istoricul-revistei>>, 25 septembrie 2019.

7) Mitropolit † NICODEM, „Cuvântarea I. P. S. Mitropolit Nicodem ținută membrilor «Cercului ieșenilor» din București, în Catedrala Mitropolitană”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 11, pp. 315-318;

8) † NICODEM, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, Pr. Const. NONEA, „Predica în biserică. Decizie No. 17 din 27 Noembrie 1935”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 11, pp. 321-323;

9) † NICODEM, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, „Urări de Sfintele Sărbători”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 12, p. 342;

10) Mitropolit † NICODEM, Pr. Const. NONEA, „Reorganizarea conducerii «Mitropoliei Moldovei», foaie oficială a Eparhiei. Deciziune No. 18”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 12, pp. 358-360;

11) Mitropolit † NICODEM, Pr. C. Vuiescu, „Revizorul eparhial. Decizia No. 19”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 12, p. 360;

12) Mitropolit † NICODEM, Pr. C. Vuiescu, „Directorul Cancelariei. Decizia No. 20”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 12, pp. 360-361;

13) Mitropolit † NICODEM, Pr. C. Vuiescu, „Nouii demnitari. Decizia No. 25”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 12, pp. 361-362.

Aceste texte pot fi împărțite în mai multe categorii: a) scrisori pastorale; b) cuvântări ocazionale; c) urări (de Paști, Crăciun și Anul Nou); d) documente oficiale (circulare și decizii mitropolitane).

Primul text apărut sub semnătura Mitropolitului Nicodim în paginile revistei *Mitropolia Moldovei* se intitulează *Pastorala I.P.S. Mitropolit Nicodem la intrarea în Mitropolia Moldovei și Sucevei* și a fost publicat în nr. 3 (martie) din 1935, între paginile 58-63.

Încă de la început, le mulțumește celor a căror dragoste, „sgomotos manifestată atât înainte de alegere, cât și în timpul alegerii”²⁸, l-a determinat să vină în Eparhia Moldovei și recunoaște, așa cum spusese în cuvântarea ținută la alegerea sa, înaintea Congresului Național Bisericesc, că nu cunoaște să fi făcut fapte deosebite care să-l facă vrednic de o asemenea dragoste²⁹.

²⁸ † NICODEM, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, „Pastorala I.P.S. Mitropolit Nicodem la intrarea în Mitropolia Moldovei și Sucevei”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 3, p. 58.

²⁹ † NICODEM, „Pastorala I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, p. 58.

Îl amintește apoi pe „fericitul Mitropolit Iosif”³⁰, al cărui ucenic fusese și pe care îl numește „bunul meu părinte duhovnicesc”³¹, căruia îi mulțumește pentru dragostea avută față de el și pentru dragostea tuturor celor care, din respect pentru Mitropolitul Iosif, l-au ales ca mitropolit.

Apoi le făgăduiește următoarele:

„Aurul însă cu aur se plătește. Tot așa și dragostea cu dragoste trebuie să se plătească. Cum m’ăți iubit voi pe mine, așa vă voi iubi și eu pe voi. Și nu numai cu vorba o zic aceasta, ci voi căuta să o fac și cu fapta, ca măcar în parte să răspund dragostei voastre, ca măcar în parte să justific făgăduința mea”³².

În continuare vorbește despre problema calendarului și îi asigură pe fii lui duhovnicești că prin „îndreptarea calendarului nu s’a atins, nici nu se putea atinge, nici unul din temeiurile credinței”³³ și le dă ca argument faptul că, atunci când

„Patriarhul nostru (Miron Cristea, subl. ns.) sau mitropoliții sau episcopii și chiar preoții merg la Ierusalim sau aiurea, slujesc și se împărtășesc împreună cu patriarhii, cu mitropoliții, cu episcopii și cu preoții de acolo; și aceia când vin la noi, se face la fel”³⁴.

Apoi le aduce câteva citate scripturistice în acest sens, pentru păstrarea legăturii dragostei neîntreruptă. În încheiere, îi îndeamnă pe toți „pentru îndepărtarea orișicărei nedumeriri”³⁵ din sufletele lor, binecuvântându-i cu salutarea apostolică: „Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi, cu toți!” (2 Corinteni 13, 13)³⁶.

Acesta este, așadar, primul text apărut sub semnătura noului mitropolit al Moldovei, Nicodim Munteanu.

Dacă în prima parte a pastoralei întâlnim cuvinte care se regăsesc și în discursul ținut cu ocazia alegerii sale ca mitropolit,

³⁰ † NICODEM, „Pastorală I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, p. 58.

³¹ † NICODEM, „Pastorală I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, p. 58.

³² † NICODEM, „Pastorală I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, p. 59.

³³ † NICODEM, „Pastorală I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, p. 60.

³⁴ † NICODEM, „Pastorală I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, pp. 60-61.

³⁵ † NICODEM, „Pastorală I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, p. 63.

³⁶ † NICODEM, „Pastorală I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, p. 63.

în fața membrilor Congresului Național Bisericesc, în cea de-a doua parte, insistând pe legătura dragostei dintre el și credincioși, vorbește despre problema îndreptării calendarului. Din păcate, deși trecuse mai bine de un deceniu de la acest eveniment, în Moldova mai existau, așa cum există până în prezent, voci care afirmă că acest lucru nu a fost bun și consideră în mod eronat îndreptarea calendarului drept modificarea unei dogme³⁷.

Subiectul îndreptării calendarului va fi reluat de acesta, zece ani mai târziu, atunci când va ajunge Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, într-o circulară intitulată *Pastorală despre îndreptarea calendarului*³⁸.

Al doilea text, apărut sub semnătura sa și consilierului referent, preotul Constantin Nonea, este o circulară adresată tuturor parohiilor din Arhiepiscopia Iașilor cu privire la organizarea serviciului de colportaj.

Această decizie a venit în urma „nedumeririi iscate în urma propagandei duse de sectanți sau alți rău voitori ai Bisericii”³⁹ și pentru că acesta reprezintă „un mijloc puternic de lămurire a poporului credincios asupra falselor învățături pe cari le propovăduesc oameni interesați”⁴⁰.

Amintește apoi de insuccesul cauzat de înființarea bibliotecilor parohiale, motivând faptul că „unii preoți nu au înțeles susținerea și promovarea colportajului în parohii”⁴¹. Continuă spunând că nu au fost plătite de către preoți anumite cărți tipărite la editura Mănăstirii Neamț, „din care cauză această editură nu mai poate angaja lucrări de propagandă din lipsă de fonduri”⁴².

³⁷ S-a scris foarte mult pe această temă, motiv pentru care nici noi nu vom insista asupra acestui aspect; amintim însă o lucrare de referință cu privire la îndreptarea calendarului și *Stilismul* în România: Pr. Lect. Dr. Radu Petre MUREȘAN, *Stilismul în România*, Sibiu, Ed. Agnos, 2012.

³⁸ † NICODIM, Patriarhul României, „Pastorală despre îndreptarea calendarului”, *Glăsul Bisericii*, IV (1945), 13-18, pp. 113-115.

³⁹ Mitropolit † NICODEM, Pr. Const. NONEA, „Organizarea serviciului de colportaj. Circulară către toate parohiile din cuprinsul Arhiepiscopiei Iașilor No. 3200, 3 Aprilie 1935”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 3, p. 71.

⁴⁰ † NICODEM, Pr. C. NONEA, „Organizarea serviciului de colportaj...”, p. 71.

⁴¹ † NICODEM, Pr. C. NONEA, „Organizarea serviciului de colportaj...”, p. 71.

⁴² † NICODEM, Pr. C. NONEA, „Organizarea serviciului de colportaj...”, p. 72.

Totodată, le spune preoților că la adunările eparhiale ale Arhiepiscopiei Iașilor s-a cerut constant editarea și tipărirea de cărți și broșuri, însă

„se impune a se găsi și modalitățile de a cumpăra și plăti aceste cărți. Căci cartea costă bani și, oricât ar dori Sf. Mitropolie să o împartă gratuit credincioșilor, nu poate să realizeze această dorință, din puternicul motiv că nu sunt fonduri culturale”⁴³.

Totuși, pentru a nu „tăia elanul” celor care doresc cărți gratuite, le spune că „în limita sumelor disponibile din aceste fonduri se pot tipări și cărți cari să se împartă gratuit”⁴⁴.

O altă problemă legată de colportajul bisericesc a fost aceea a cărților rămase la parohii nevândute, pe care preoții „au fost nevoiți să le plătească cu bani proprii”⁴⁵.

Pentru organizarea colportajului, Mitropolitul Nicodim recomandă preoților ca activitățile de colportaj specifice să se facă prin cei trei „agenți de propagandă” ai Bisericii⁴⁶: 1) preotul; 2) cei doi cântăreți bisericești; 3) episcopii și consilierii parohiali.

În vederea reorganizării serviciului de colportaj, le sunt trasate preoților nouă sarcini, dintre care amintim: 1) biblioteca parohială; 2) desemnarea unui cântăreț bisericesc care se va ocupa de colportaj; 3) trimiterea lunară a sumelor rezultate din vânzarea cărților; 4) cărțile vor avea un profil religios-moral, însă vor conține și „alte cunoștinți, în legătură cu viața și îndeletnicirea credincioșilor”⁴⁷; 5) fiecare parohie va răspândi lunar „cel puțin zece exemplare, contra cost, din revista «Calea Vieții»”⁴⁸; 6) protopopii vor inspecta la parohii și vor raporta „bunul mers al serviciului de colportaj”⁴⁹.

Reorganizarea serviciului de colportaj reprezenta, ca și astăzi, un aspect important al unei bune administrații eparhiale, însă nu

⁴³ † NICODEM, Pr. C. NONEA, „Organizarea serviciului de colportaj...”, p. 72.

⁴⁴ † NICODEM, Pr. C. NONEA, „Organizarea serviciului de colportaj...”, p. 72.

⁴⁵ † NICODEM, Pr. C. NONEA, „Organizarea serviciului de colportaj...”, p. 72.

⁴⁶ † NICODEM, Pr. C. NONEA, „Organizarea serviciului de colportaj...”, pp. 72-73.

⁴⁷ † NICODEM, Pr. C. NONEA, „Organizarea serviciului de colportaj...”, p. 74.

⁴⁸ † NICODEM, Pr. C. NONEA, „Organizarea serviciului de colportaj...”, p. 74.

⁴⁹ † NICODEM, Pr. C. NONEA, „Organizarea serviciului de colportaj...”, p. 74.

cunoaștem în ce măsură dispozițiile transmise au fost aplicate în parohiile din Arhiepiscopia Iașilor.

Al treilea text al Mitropolitului Nicodim este o urare adresată clerului și credincioșilor „cu prilejul sfințelor sărbători ale Învierii Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos”⁵⁰.

Următorul text asupra căruia ne oprim este o cuvântare a Mitropolitului Nicodim ținută în catedrala mitropolitană din Iași, cu ocazia aducerii osemintelor domnitorului Dimitrie Cantemir al Moldovei. Evenimentul a avut loc în ziua de 16 iunie 1935, „cu ocazia reluării raporturilor diplomatice cu Rusia”⁵¹.

După ce face un scurt istoric al vieții domnitorului, unde amintește de domniile sale pe tronul Moldovei și despre scrierile acestuia, în mod deosebit despre *Descriptio Moldaviae* (*Descrierea Moldovei*), considerată a fi „un catechism pentru noua politică europeană, care începea în a doua jumătate a veacului al XVIII și s’a terminat cu războiul independenței din anul 1877-1878”⁵².

După ce-i face domnitorului Dimitrie Cantemir acest elogios portret, se adresează acestuia ca și cum ar fi fost în viață, spunându-i:

„Mărite Voievod, în ziua de Duminica Mare, adică <i>eri ai <i>eșit Tu dela Curtea Ta Domnească din Iași, la Cetățuia și de acolo ai pornit la luptă pentru neam și lege, și iată azi, a doua zi de Duminica Mare, Te întorci în Iașul Tău iubit. Dar dela acea Duminică Mare până la aceasta a doua zi de Duminica Mare de acum s’au scurs tocmai 224 ani, în care ți-a fost dat să înduri mucenicia pribegiei”⁵³.

Continuând în același fel, Mitropolitul Nicodim îl amintește în cuvântul său și pe Regele Carol al II-lea al României, pe care îl descrie ca „Rege al Culturei Naționale”⁵⁴.

⁵⁰ † NICODEM, Arhiepiscop și Mitropolit, „Urări I.P.S. Mitropolit Nicodem adresate preoțimei și credincioșilor cu prilejul Sfințelor Paști”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 4, p. 90.

⁵¹ Mitropolit † NICODEM, „Cuvântarea I.P.S. Mitropolit Nicodem ținută în catedrala mitropolitană cu prilejul aducerii osemintelor Domnitorului Dimitrie Cantemir la Iași”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 7-8, p. 186.

⁵² † NICODEM, „Cuvântarea I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, p. 190.

⁵³ † NICODEM, „Cuvântarea I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, p. 191.

⁵⁴ † NICODEM, „Cuvântarea I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, p. 192.

Își încheie înduioșătoarea cuvântare cu aceste cuvinte: „Fii bine venit, Voievod iubit! [...] Vecinică să-ți fie pomenirea!”⁵⁵.

Următorul text la care ne oprim este semnat de Mitropolitul Nicodim împreună cu preotul consilier Constantin Nonea și se intitulează *Pentru respectarea repausului Duminical*. La baza acestui text stă răspunsul Mitropolitului Nicodim la scrisoarea primită de la avocatul V. Adam din Dorohoi cu privire la nerespectarea de către autorități a repausului duminical. Fără a se scuza, Mitropolitul Nicodim îi spune: „Noi am intervenit la autorități și la guvern. Cu asta nu s'a izbutit nimica”⁵⁶, motivând că „sunt atâtea interese, nu numai economice, dar și politice, care înfrâng legea și în fața cărora numai legea bisericească nu poate face nimic”⁵⁷.

Ca soluție la problema semnalată, îi recomandă domnului avocat înființarea unei asociații creștinești, așa cum se făcuse în Târgu Neamț, care a impus „respectarea repausului Duminical”⁵⁸, rezultatul fiind acela că „năravul de a călca repausul s'a stânjenit aproape cu totul”⁵⁹.

Următoarea cuvântare avură în vedere este aceea pe care Mitropolitul Nicodim a ținut-o cu prilejul instalării Episcopului Visarion Puiu ca nou Mitropolit al Bucovinei.

Își începe cuvântarea cu aceste frumoase cuvinte:

„Înalt Prea Sfințite și în Hristos iubite frate, sunt foarte bucuros că mie, prieten statornic și chiar un pic de părinte duhovnicesc al I.P. Tale, mi-a fost dat, în urma votului Înaltului Congres Bisericesc, să te proclam mitropolit al frumoasei eparhii a Bucovinei”⁶⁰.

Îi amintește că a renunțat la scaunul Mitropoliei Moldovei pentru a intra „la conducerea celei mai frumoase eparhii din câte

⁵⁵ † NICODEM, „Cuvântarea I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, p. 192.

⁵⁶ Mitropolit † NICODEM, Pr. Const. NONEA, „Pentru respectarea repausului Duminical”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 10, p. 294.

⁵⁷ † NICODEM, Pr. C. NONEA, „Pentru respectarea repausului Duminical”, p. 294.

⁵⁸ † NICODEM, Pr. C. NONEA, „Pentru respectarea repausului Duminical”, p. 295.

⁵⁹ † NICODEM, Pr. C. NONEA, „Pentru respectarea repausului Duminical”, p. 295.

⁶⁰ Mitropolit † NICODEM, „Cuvântarea I.P.S. Mitropolit Nicodem ținută la instalarea noului Mitropolit al Bucovinei”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 11, p. 310.

le are Țara noastră⁶¹. Face recurs la istorie, amintind faptul că Moldova din timpul domnitorului Ștefan cel Mare „alcătuiă o singură mitropolie”⁶². Continuă, spunând că „în 1775 s’a desprins dela ea Țara Fagilor, ca să formeze mitropolia Bucovinei, iar în 1812 s’a dezlipit de Basarabia ca să alcătuiască Mitropolia Chișinăului”⁶³.

Cu toate acestea, Mitropolitul Nicodim recunoaște că, dintre cele trei mitropolii,

„cea mai mândră, cea mai încântătoare și cea mai înzestrată și de Dumnezeu, și de oameni, e Bucovina, pe care și poetul o cântă, pe ea și pe poporul ei, în cuvinte înălțătoare și desm<i>erdătoare:
Dulce Bucovină,
Veselă grădină,
Cu câmpii și flori,
Cu mândri feciori”⁶⁴.

Vorbind despre așezările monastice al eparhiei, îi amintește de moaștele Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava și de

„Putna, cu mausoleul unde odihnește Sf. Ștefan, eroul neîntrecut în biruințe, diplomat ca nimeni altul și pe deasupra cel mai evlavios ctitor a nenumărate lăcașuri sfinte, de care s’a îndrăgostit scumpul nostru Rege, care ține să-i cerceteze mormântul cât mai des”⁶⁵.

Domnitorul Moldovei, Ștefan cel Mare, este numit Sfânt de către Mitropolitul Moldovei, aceasta fiind o confirmare *avant la lettre* a canonizării sale oficiale care avea să aibă loc 57 de ani mai târziu, în 1992.

Apoi, îi amintește de celebra Facultate de Teologie de la Cernăuți, „care a pregătit pentru Bucovina un cler luminat și cult”⁶⁶, fiind și Mitropolitul Visarion „învățăcel al învățăcelor acestei facultăți”⁶⁷. Îi menționează și pe înaintașii acestuia la

⁶¹ † NICODEM, „Cuvântarea I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, p. 311.

⁶² † NICODEM, „Cuvântarea I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, p. 311.

⁶³ † NICODEM, „Cuvântarea I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, p. 311.

⁶⁴ † NICODEM, „Cuvântarea I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, p. 311.

⁶⁵ † NICODEM, „Cuvântarea I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, p. 312.

⁶⁶ † NICODEM, „Cuvântarea I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, p. 312.

⁶⁷ † NICODEM, „Cuvântarea I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, p. 312.

cârma Bucovinei, precum „neuitatul Silvestru Moraru, venerabilul Vladimir de Repta și regretatul, de curând răposat, Nectarie”⁶⁸.

În final cuvântului său, făcând din nou referire la cei trei ierarhi amintiți, îi urează următoarele: „Să te călăuzească evlavia, patriotismul și energia lui Silvestru Moraru, dragostea de știință și de cultură a lui Vladimir de Repta și blândețea dulce ca nectarul a lui Nectarie”⁶⁹.

Un alt text interesant semnat de Mitropolitul Nicodim în anul 1935 este cuvântarea adresată *Cercului ieșenilor* din București, un elogiu adus orașului Iași, pe care îl numește „Ierusalimul poporului nostru”⁷⁰ și „Sionul de strălucire a românismului”⁷¹.

Decizia cu nr. 17 din 27 noiembrie 1935 a Mitropolitului Nicodim, semnată împreună cu preotul consilier Constantin Nonea, este adresată preoților și se referă la *predica în biserică*.

Articolul începe cu prezentarea rolului predicii, care „se ocupă cu educațiunea și luminarea maselor”⁷² și „joacă un rol deosebit de însemnat pentru instruirea poporului creștin”⁷³.

Astfel, preoții sunt obligați „să țină cel puțin patru predici pe lună”⁷⁴; fiecare preot va avea „un ca<i>et anume, în care va înscrie pe fiecare lună o predică complet”⁷⁵ tratată după toate regulile și formele ei, iar <în cazul> celorlalte predici ținute li se va trece în ca<i>et numai planul”⁷⁶.

Mai departe, se vorbește tot despre acest caiet de predici, care „va avea rezervate la urmă câteva foi pentru control, unde organele de inspecție ale eparhiei își vor face în scurt (3-4 rânduri) observațiile lor”⁷⁷.

⁶⁸ † NICODEM, „Cuvântarea I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, pp. 312-313.

⁶⁹ † NICODEM, „Cuvântarea I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, p. 314.

⁷⁰ Mitropolit † NICODEM, „Cuvântarea I.P.S. Mitropolit Nicodem ținută membrilor «Cercului ieșenilor» din București, în Catedrala Mitropolitană”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 11, p. 316.

⁷¹ † NICODEM, „Cuvântarea I.P.S. Mitropolit Nicodem...”, p. 316.

⁷² † NICODEM, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, Pr. Const. NONEA, „Predica în biserică. Decizie No. 17 din 27 Noiembrie 1935”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 11, p. 321.

⁷³ † NICODEM, Pr. C. NONEA, „Predica în biserică...”, p. 321.

⁷⁴ † NICODEM, Pr. C. NONEA, „Predica în biserică...”, p. 322.

⁷⁵ În text apare *complect*.

⁷⁶ † NICODEM, Pr. C. NONEA, „Predica în biserică...”, p. 322.

⁷⁷ † NICODEM, Pr. C. NONEA, „Predica în biserică...”, p. 322.

Un lucru interesant este acela că toate predicile urmau să fie evaluate de către o comisie specială, „care le va cerceta și le va nota cu mențiunile: bună, mediocră, rea”⁷⁸, aceste predici cântărind greu atunci când se pune problema unui transfer sau a unei avansări⁷⁹.

În ultimul număr al revistei *Mitropolia Moldovei*, nr. 12 din decembrie 1935, apar mai multe texte ale Mitropolitului Nicodim, primul fiind o urare pe care o adresează clerului și credincioșilor cu ocazia „Sfintelor Sărbători ale Nașterii Domnului și Anul Nou”⁸⁰.

Următoarele patru texte sunt niște decizii mitropolitane având subiecte diferite.

Decizia nr. 18 din 3 decembrie 1935, semnată împreună cu preotul consilier Constantin Nonea, se referă la reorganizarea revistei *Mitropolia Moldovei*. Mitropolitul Nicodim spune despre revistă că aceasta trebuie să fie în prima linie și să „oglindească în ea toată activitatea și toată mișcarea ce se desfășoară în eparhie”⁸¹.

Revista trebuie să conțină „toate ordinele și dispozițiile normative, emanate dela Sf. Sinod, dela Consiliul Central Bisericesc, dela Ministerere și dela Administrația Eparhială; lucrările diverselor organe eparhiale [...], vizitele canonice, lucrările și dările de seamă ale comitetelor pentru construcții de biserici, case parohiale etc.”⁸².

Mitropolitul prezintă și beneficiile schimbării direcției revistei, atât pentru preoți, care vor vedea „ce se lucrează în eparhie și nu se va mai crede ca azi, că nu se lucrează nimic”⁸³, cât și pentru credincioși, care „vor lua pildă și se vor putea orienta să lucreze și să înfăptuiască și ei cele ce se văd înfăptuite în alte părți”⁸⁴.

⁷⁸ † NICODEM, Pr. C. NONEA, „Predica în biserică...”, p. 322.

⁷⁹ † NICODEM, Pr. C. NONEA, „Predica în biserică...”, p. 323.

⁸⁰ † NICODEM, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, „Urări de Sfintele Sărbători”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 12, p. 342.

⁸¹ Mitropolit † NICODEM, Pr. Const. NONEA, „Reorganizarea conducerii «Mitropoliei Moldovei», foaie oficială a Eparhiei. Deciziune No. 18”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 12, p. 358.

⁸² † NICODEM, Pr. C. NONEA, „Reorganizarea conducerii «Mitropoliei Moldovei»...”, pp. 358-359.

⁸³ † NICODEM, Pr. C. NONEA, „Reorganizarea conducerii «Mitropoliei Moldovei»...”, p. 359.

⁸⁴ † NICODEM, Pr. C. NONEA, „Reorganizarea conducerii «Mitropoliei Moldovei»...”,

Se vorbește chiar și despre un supliment al revistei, unde să fie texte scrise de preoți, supliment care „va apare numai când se va găsi că e necesar și se va cere”⁸⁵.

Mai departe, este prezentată și noua redacție a revistei, compusă din: „I.P.S. Mitropolit Nicodem, Președinte de onoare; P.S. Vicar, președinte activ; P.C. Referent al Secției Culturale, P.C. Arhimandrit Partenie Ciopron și Cucernicul Diacon Ilie Gheorghiuță, membri; Cucernicul Diacon V. Vasilache, secretar de redacție”⁸⁶.

Prin decizia nr. 19 din 14 decembrie 1935, semnată împreună cu preotul consilier C. Vuiescu, se înființează postul de revizor eparhial, fiind numit cu data de 1 ianuarie 1936 „P.C. Econom Stavrofor Emilian Vasilovschi, parohul Parohiei Toma Cosma din Iași”⁸⁷.

Decizia nr. 20 din 15 decembrie 1935, semnată tot împreună cu preotul consilier C. Vuiescu, menționează înființarea postului de director al Cancelariei Eparhiale cu data de 1 ianuarie 1936, fiind numit „cucernicul ierodiacon V. Vasilache, cu îndatoririle de mai sus, ca și cu supravegherea ținerii în bună rânduială a arhivei și bibliotecii Cancelariei mitropolitane”⁸⁸.

Ultimul text publicat în anul 1935 de Mitropolitul Nicodim în paginile revistei *Mitropolia Moldovei* este Decizia nr. 25 din 19 decembrie 1935, semnată tot cu preotul consilier C. Vuiescu, care se referă la înființarea a două posturi onorifice: „unul de inspector eclesiastic disciplinar și altul de inspector al învățământului religios primar și secundar din orașul Iași”⁸⁹. Pe primul post a fost numit părintele Arhimandrit Iuliu Scriban, iar pe cel de-al doilea preotul

p. 359.

⁸⁵ † NICODEM, Pr. C. NONEA, „Reorganizarea conducerii <Mitropoliei Moldovei>...”, p. 359.

⁸⁶ † NICODEM, Pr. C. NONEA, „Reorganizarea conducerii <Mitropoliei Moldovei>...”, pp. 359-360.

⁸⁷ Mitropolit † NICODEM, Pr. C. Vuiescu, „Revizorul eparhial. Decizia No. 19”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 12, p. 360.

⁸⁸ Mitropolit † NICODEM, Pr. C. Vuiescu, „Directorul Cancelariei. Decizia No. 20”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 12, p. 361.

⁸⁹ Mitropolit † NICODEM, Pr. C. Vuiescu, „Nouii demnitari. Decizia No. 25”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 12, p. 361.

P. Țincoca, de la biserica Talpalari din Iași⁹⁰. În continuare le sunt prezentate atribuțiile celor doi inspectori, care „se vor cristaliza mai bine cu câte un regulament”⁹¹.

În loc de concluzii

O perioadă interesantă pentru cercetători din viața și activitatea Patriarhului Nicodim Munteanu a fost aceea când a ocupat scaunul de mitropolit al Moldovei (1935-1939), ca urmaș al Mitropolitului Pimen Georgescu.

A fost ales mitropolit al Moldovei cu majoritate de voturi, deși nu era convins pe deplin de această chemare, din cauza vârstei sale înaintate, și s-a supus voinței Bisericii prin votul acordat de membrii Colegiului Național Bisericesc.

Astfel, deși alegerea în funcția de mitropolit al uneia dintre cele mai mari eparhii ale Bisericii Ortodoxe Române presupunea și asumarea unei activități administrative considerabile, el nu și-a întrerupt activitatea de scriitor și traducător, publicând mai departe diferite articole și cărți.

În revista *Mitropolia Moldovei*, de care ne-am ocupat în cercetarea de față, a publicat mai multe texte în anul 1935, având diferite subiecte. Am împărțit aceste texte în următoarele categorii: 1) scrisori pastorale; 2) cuvântări ocazionale; 3) urări (de Paști, Crăciun și Anul Nou); 4) documente oficiale (circulare și decizii mitropolitane).

Dintre textele publicate în numerele 3-12 din anul 1935, pot fi reținute următoarele mai importante prin conținutul lor, și anume: 1) *Pastorală I.P.S. Mitropolit Nicodem la intrarea în Mitropolia Moldovei și Sucevei*; 2) *Organizarea serviciului de colportaj. Circulară către toate parohiile din cuprinsul Arhiepiscopiei Iașilor No. 3200, 3 Aprilie 1935*; 3) *Cuvântarea I.P.S. Mitropolit Nicodem ținută în catedrala mitropolitană, cu prilejul aducerii osemintelor Domnitorului Dimitrie Cantemir la Iași*; 4) *Cuvântarea I.P.S. Mitropolit Nicodem ținută la instalarea noului Mitropolit al*

⁹⁰ † NICODEM, Pr. C. Vuiescu, „Nouii demnitari...”, p. 361.

⁹¹ † NICODEM, Pr. C. Vuiescu, „Nouii demnitari...”, p. 362.

Bucovinei; 5) Reorganizarea conducerii «Mitropoliei Moldovei», foaie oficială a Eparhiei. Deciziune No. 18 ș.a.

În acest sens, din textele analizate noi, reiese faptul că Nicodim Munteanu, care, în momentul alegerii sale ca mitropolit al Moldovei, acumulasese deja o bogată experiență administrativă, în urma exercitării unor funcții de conducere în Biserică (mai întâi ca stareț al Mănăstirii Neamț, apoi ca episcop), încă din primele zile de la instalarea la Iași, s-a preocupat atât îmbunătățirea unor aspecte administrative ale eparhiei pe care predecesorul său nu avusese destul timp să le dezvolte, cât și de ridicarea nivelului vieții duhovnicești în parohii. Exemple în acest sens sunt reorganizarea serviciului de colportaj, prin implicarea atât a preotului cât și a cântărețului bisericesc, și „înființarea” caietului de predici, un bun instrument catehetic, obligatoriu pentru fiecare preot, ușor de verificat de autoritatea bisericească și criteriu eficient de selecție a clericilor care doreau promovarea la alte parohii.

Considerăm că ar fi de un mare interes și folos real pentru cercetători dacă ar fi studiată și analizată întreaga publicistică a Patriarhului Nicodim Munteanu, care să facă, ulterior, obiectul unei lucrări de anvergură.

Abstract: Patriarch Nicodim Munteanu was the second Patriarch of the Romanian Orthodox Church and succeeded Patriarch Miron Cristea (1925-1939), being enthroned after his death and ruling for nine years, from 1939 until his death, in 1948. After the death of Metropolitan Pimen Georgescu (1853-1934), the seat of the Metropolitan Church of Moldova and Suceava was declared vacant, elections were held on January 23, 1935. Metropolitan Nicodim obtained 103 votes out of the total of 156, being designated as Metropolitan of Moldova. On January 30, 1935, the royal investiture was followed at the Royal Palace, and its official installation in the capital of Moldova, the city of Iasi, took place on February 3, 1935, in the presence of Patriarch Miron Cristea, Metropolitan Nicolae Bălan of Transylvania, Bishop Visarion Puiu of Bălți, Alexandru Lapedatu, Minister of Cults, Osvald Racovitză,

mayor of the city of Iasi, et al. After being elected Metropolitan of Moldova, Nicodim Munteanu, having a rich activity as a writer and translator, continued to write further, his first texts being found in the pages of the magazine *Mitropolia Moldovei*. Metropolitan Nicodim published in the theological journal *Mitropolia Moldovei*, from no. 3 (March 1935) until no. 12 (December 1935), a total number of 13 texts. These texts can be divided into several categories: 1) pastoral letters; 2) occasional speeches; 3) greetings (Easter, Christmas and New Year); 4) official documents (circulars and metropolitan decisions).

Keywords: Patriarch Nicodim Munteanu, Metropolitan Pimen Georgescu, Metropolitan Church of Moldova and Suceava, Iași, Romanian Orthodox Church.

Silviu-Constantin NEDELICU este bibliotecar la Biblioteca Academiei Române, în cadrul Serviciului Bibliografie Națională și cercetător științific (CS), din 6 ianuarie 2020, în cadrul grantului GAR-UM-2019-I-1.5-2/15.10.2019 desfășurat la Institutul de Lingvistică al Academiei Române „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”. Este licențiat (2011), cu studii de master (2013) în cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă din București, dar și licențiat al Facultății de Litere a Universității din București, specializarea Științe ale Informării și Documentării (2015). A primit titlul de doctor în Filologie (2018) la Facultatea de Litere a Universității din București, cu teza: *Revista „Glasul Bisericii”: studiu critic și indice bibliografic*. Cercetător postdoctoral, din 15 octombrie 2019, în cadrul Școlii Doctorale de Studii Interdisciplinare a Universității din București (ISDS-UB). Este membru al *Asociației Bibliotecarilor din România (ABR)*, din anul 2015, și președinte al Secțiunii *Carte veche. Conservare. Restaurare*, din anul 2019; din 2016 este membru al *Asociației Române de Istorie a Presei (ARIP)*. A publicat peste 80 de articole și studii de teologie și biblioteconomie cu privire la bibliotecile din Imperiul Bizantin, bibliotecile Bisericii Ortodoxe Române, cenzura presei ortodoxe în

timpul regimului comunist din România, viața și opera Sfântului Cuvios Dionisie Exiguul etc. Ultima publicație: *Cenzurarea presei ortodoxe în comunism*, București, Ed. Eikon, 2019. Email: silviu.constantin.nedelcu@biblacad.ro.

Mihai PÎTIU este preot ortodox la Parohia Poiana Copăceni din Protopopiatul Vălenii de Munte (jud. Prahova). Este licențiat al Facultății de Teologie Ortodoxă din Târgoviște (2008), având studii de master în cadrul aceleiași facultăți (2010). Email: mihaip22@yahoo.com.

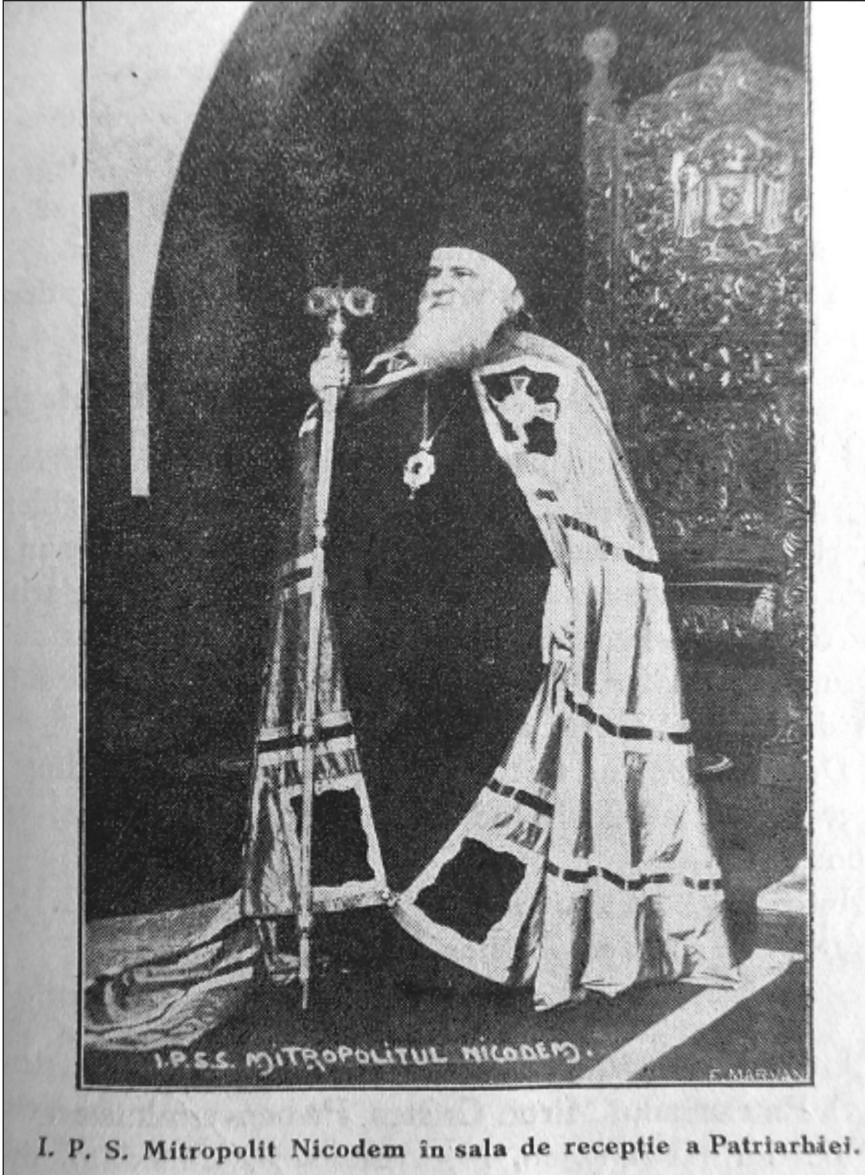
Anexe

Anexa 1: Mitropolitul Pimen Georgescu al Moldovei (1853-1935)

Sursa: [REDAȚIA], „Moartea I. P. S. Mitropolit Pimen”,
Mitropolia Moldovei, X (1934), 11, p. 411.

*Anexa 2: Nicodim Munteanu, în ziua alegerii sale ca
Mitropolit al Moldovei (23 ianuarie 1935)*

I. P. S. Mitropolit Nicodem în sala de recepție a Patriarhăiei.

Sursa: [„MITROPOLIA MOLDOVEI”], „I. P. S. Mitropolit Nicodem”, *Mitropolia Moldovei*, XI (1935), 1-2, p. 3.